

1. Zahranično-politické súvislosti stavu ruskej ekonomiky 2015-2016

Turbulentný vývoj ruskej ekonomiky v roku 2016, rovnako ako v roku predchádzajúcom, je predovšetkým spôsobený zásadnými zmenami v zahraničných politických a ekonomických vzťahoch pre Rusko s hospodársko a politicky významnými krajinami; prepadom svetových cien hlavných vývozných surovín teda ropy a zemného plynu; a celkovými geopolitickými zmenami vo svete.

V rokoch 2014 a 2015 došlo vo svete k niekoľkým kľúčovým udalostiam, ktoré znamenajú dramatické zmeny mocenských pomerov. Tieto zmeny majú ďalekosiahle následky – výrazne sa zvýšilo riziko veľkého vojenského konfliktu medzi svetovými veľmocami USA a Ruskom a došlo k zásadným zmenám v ekonomických vzťahoch medzi mnohými krajinami.

Prvou z týchto kľúčových udalostí bol politický prevrat na Ukrajine vo februári 2014. Nová vláda, otvorene podporovaná Spojenými štátmi, začala otvorenú nepriateľskú politiku voči Rusku. Následkom tohto prevratu bolo vyhlásenie nezávislosti Krymskej autonómnej republiky a jej následný vstup do Ruskej federácie v marci 2014 a začiatok občianskej vojny na východe Ukrajiny. Tieto udalosti spôsobili radikálnu zmenu v politických a ekonomických vzťahoch Ruska s USA, EÚ a Ukrajinou. Druhou kľúčovou udalosťou bol vojenský vstup Ruska do občianskej vojny v Sýrii na strane sýrskej vlády v septembri 2015. Tento vstup sa stal ďalšou konfliktnou zónou s USA a do politického konfliktu aj s ekonomickými následkami sa týmto krokom dostalo Rusko aj so Saudskou Arábiou a Tureckom. Naopak posilnili sa vzťahy s Iránom. Treťou mimoriadne významnou udalosťou je stúpajúca politická konfrontácia s vojenskými provokáciami medzi USA a Čínou v oblasti Juhočínskeho mora. Táto konfrontácia Číny s USA spôsobila výrazné prehĺbenie spolupráce Číny s Ruskom v politickej, ekonomickej a vojenskej oblasti.

Tieto tri veľmi významné udalosti spôsobili výrazné zmeny v medzinárodnej politickej situácii a prejavili sa aj v problémoch ruskej ekonomiky a v posilnení ekonomických aktivít Ruska smerom na východ. Rovnako sa ukazujú signály, že dochádza k zmene filozofie vnútorného rozvoja ruskej ekonomiky.

1.1 Sankcie Európskej únie a Spojených štátov a odvetné sankcie

Po udalostiach na Ukrajine a vstupe Krymu do Ruskej federácie zaviedli USA v marci 2014 prvé sankcie voči RF. Krátko na to zaviedla sankcie aj EÚ, Kanada, Austrália, Nový Zéland, Švajčiarsko, Albánsko, Čierna Hora, Nórsko, Lichtenštajnsko, Island, Ukrajina, Japonsko. Sankcie sa týkali vybraných vrcholových politikov Ruska a vybraných firiem, predovšetkým bánk. Sankčný zoznam osôb a firiem sa postupne rozširoval. Rusko prijalo recipročné opatrenia a v auguste 2014 obmedzilo dovoz poľnohospodárskej a potravinárskej produkcie z krajín, ktoré zaviedli voči Rusku sankcie (zákaz bol v júni 2016 predĺžený do konca roku 2017). Spojené štáty následne zaviedli sankcie voči ruským firmám ropného priemyslu ako Gazprom, Lukoil, Transneft a ďalším vrátane ďalších bánk. EÚ obmedzila prístup ruských firiem a bánk na svoje kapitálové trhy. Počas roku 2014 sa postupne sankcie proti Rusku rozširovali a koncom roka 2014 platobné systémy VISA a Mastercard prerušili používanie svojich kariet na

území Krymu. Počas roku 2015 a roku 2016 boli sankcie voči Rusku postupne rozširované a predĺžované (posledné predĺženie bolo v septembri 2016, ale niektorí predstavitelia EÚ hovoria o zavedení trvalých sankcií) a recipročne reagovala aj Moskva.

V EÚ nepanuje jednota ohľadom sankcií voči Rusku. Silným podporovateľom sankcií je samotný Brusel, Veľká Británia, Poľsko, Pobaltské štáty či Holandsko. Vysoká predstaviteľka EÚ pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku Federica Mogheriniová vyzvala v marci 2016 členské krajiny OSN, aby sa pridali k sankciám voči Rusku a nasledovali EÚ. V Nemecku je politická scéna rozdelená na časti, ktoré sú proti sankciám voči Rusku predovšetkým z dôvodu ekonomických škôd, ktoré utrpeli nemecké firmy. Na druhú stranu sú v nemeckej politike sektory, napríklad CDU (Kresťansko-demokratická únia), ktoré naopak podporujú zosilnenie sankcií a dokonca podporujú začatie dodávok zbraní Ukrajine. Blok krajín EÚ, ktoré otvorene kritizujú sankcie voči Rusku a podporujú ich zrušenie, zahŕňa Grécko, Maďarsko, Slovensko, Rakúsko, Taliansko, Francúzsko, Cyprus a Českú republiku.

Okrem ekonomických sankcií boli voči Rusku zavedené aj politické sankcie. Začiatkom roku 2015 bolo dočasne zastavené hlasovacie právo Ruska v Parlamentnom zhromaždení Európy. Taktiež bolo Rusko vylúčené zo zoskupenia štátov G8 a skupina sa vrátila k názvu G7. Za súčasť sankčnej politiky Západu voči Rusku Moskva považuje aj čiastočný zákaz ruským športovcom štartovať na letnej olympiáde 2016 v Rio de Janeiro v Brazílii a úplný zákaz štartovania pre paraolympijských športovcov.

Vzťahy Ruska s USA a EÚ sú veľmi napäté aj vďaka krokom, ktoré podniká NATO. Okrem toho, že sa snaží o prijatie Ukrajiny za člena, rozširuje svoju vojenskú prítomnosť v Pobaltí na ruských hraniciach. Ukrajina predstavuje tradičnú inváznu trasu do Ruska, preto Rusko chápe prípadné členstvo Ukrajiny v NATO ako ohrozenie svojej bezpečnosti.

V júli 2016 sa konal vo Varšave 27. summit NATO, ktorého členom je aj Slovensko. Jednou z hlavných tém bolo Rusko. V oficiálnom komuniké zo summitu je Rusko označené ako agresívna krajina, ktorá uskutočňuje provokačné vojenské aktivity na perifériách územia NATO a demonštruje ochotu dosiahnuť svoje politické ciele hrozbami a použitím sily. Ďalej sa v komuniké uvádza, že zatiaľ čo NATO dodržiava svoje medzinárodné záväzky, Rusko porušuje hodnoty, princípy a záväzky, na ktorých stojí vzájomná spolupráca. Podľa NATO destabilizačné správanie sa Ruska zahŕňa nelegálne a nelegitímne pripojenie Krymu; narušovanie hraníc suverénnych štátov silou; ďalej je to úmyselná destabilizácia východnej Ukrajiny; veľké vojenské cvičenia a provokačné vojenské aktivity blízko hraníc NATO vrátane Baltického regiónu, regiónu Čierneho mora a regiónu Stredozemného mora; nezodpovedná a agresívna jadrová rétorika, nezodpovedný a agresívny jadrový vojenský koncept a základný postoj; opakované narušenia vzdušného priestoru spojencov NATO. K tomu významná vojenská prítomnosť v Sýrii. NATO preto prerušuje všetku civilnú a vojenskú spoluprácu s Ruskom.

Vo vojenskej rovine NATO prijalo rozhodnutie posilniť svoju vojenskú prítomnosť v Pobaltských krajinách Litva, Lotyšsko a Estónsko o štyri tisíc vojakov, pričom v Poľsku pripravuje novú protiraketovú základňu a v tomto roku už jednu otvorilo v Rumunsku. V júni 2016 uskutočnilo NATO na hraniciach Ruska najväčšie vojenské cvičenie od skončenia studenej vojny s účasťou 31 000 vojakov. Podľa profesora ruských štúdií Stephena Cohena

z Princetonskej univerzity Rusko nemalo na svojich hraniciach takú masívnu nepriateľskú vojenskú silu od roku 1941 a hromadenie vojsk NATO na západných hraniciach Ruska vytvára dojem prípravy na vojnu.

Tento vývoj je vo všeobecnosti vnímaný ako veľmi nebezpečný, ktorý môže dokonca vyústiť do tretej svetovej vojny. Takto to vníma aj ruské politické vedenie. Ruská vláda pri každom takomto kroku NATO silne protestuje a upozorňuje na to, že obkľúčovanie Ruska veľmi vyhrocuje situáciu a tieto kroky nezostanú bez odpovede. Prezident Ruska Vladimir Putin počas stretnutia so zahraničnými novinármi na záver Medzinárodného ekonomického fóra v Petrohrade 17. júna 2016 otvorene varoval, že obkľúčovanie Ruska vojskami NATO vedie k nezvratiteľným veciam. Národná bezpečnostná stratégia Ruska pre rok 2016 deklarovala NATO ako hrozbu národnej bezpečnosti.

Ruská politická a ekonomická elita neočakáva zrušenie sankcií voči Rusku či zo strany USA alebo EÚ. Podľa Dmitrija Rogozina, podpredsedu vlády pre oblasť obrany a bývalého veľvyslanca Ruska pri NATO, sankcie voči RF budú v tej alebo onej forme už na vždy, a preto treba ďalší rozvoj krajiny tomuto prispôbiť.

1.2 Ukrajina – dramatický prepád vzájomného obchodu s Ukrajinou

Ukrajina je pre Rusko historicky najdôležitejšou susednou krajinou. Kyjevská Rus je pokladaná za kolísku ruského národa a predchodcom ruskej štátnosti. Kultúrne a občianske väzby medzi Ukrajinou a Ruskom sú mimoriadne bohaté a na oboch stranách boli a stále sú označované za bratské. V Rusku žije a pracujú približne 4 milióny Ukrajincov (v 2015 bol oficiálny počet obyvateľov Ukrajiny 42,844 mil., pričom v roku 1993 to bolo 52,244 mil. obyvateľov), teda takmer 10 %.

Štátny prevrat (podľa časti ukrajinskej spoločnosti išlo o revolúciu, podľa časti o štátny prevrat) na Ukrajine začiatkom roka 2014 priniesol radikálny obrat vo vzťahoch s Ruskom. Dočasná vláda zakázala politické strany, ktoré reprezentovali proruské obyvateľstvo a tým pádom nové všeobecné voľby priniesli úplne odlišné výsledky, ako voľby v predchádzajúcich volebných obdobiach. Na Ukrajine sa k moci dostali nacionalistické a protiruské strany, čo sa vzápätí prejavilo vo vzájomných vzťahoch.

Už v apríli 2014 sa Ukrajina pridal k sankciám EÚ proti Rusku a vypovedala množstvo medzištátnych dohôd. Od 1. januára 2016 zaviedlo Rusko voči Ukrajine sankcie na potravinové produkty a zrušilo preferovaný status Ukrajiny. Tento krok odôvodnilo začiatkom platnosti asociačnej dohody Ukrajiny s EÚ. Ukrajinská odpoveď prišla vzápätí 10. 1. 2016. Vzájomná obchodná výmena začala radikálne upadať. Za prvých päť mesiacov roku 2016 poklesol export to Ruska o 36,2 % a pokračuje v trende z rokov 2014 a 2015.

Nepriateľské prostredie voči akémukoľvek ruskému elementu je v časti Ukrajiny mimoriadne silné a prejavilo sa to aj početnými útokmi na pobočky ruských bánk (napr. Alfa Bank, Sberbank) pôsobiacich na Ukrajine. V máji 2016 predstavitelia troch ruských bánk (Sberbank, VTB, Vnesheconombank) potvrdili, že hľadajú kupcov na svoje pobočky a chcú odísť z ukrajinského trhu.

Ruskej ekonomike, predovšetkým na Kryme, spôsobili veľké ekonomické škody kroky Ukrajiny proti Krymu. Ukrajina prerušila dodávky vody na Krym (počet obyvateľov približne 2 milióny) cez Serverokrymský kanál, ktorý predstavoval 85 % dodávok vody na Krym. Týmto krokom spôsobila na Kryme okrem iných problémov nedostatok závlahovej vody, a to malo za následok veľmi zlú úrodu predovšetkým ryže a sóje. Ruská vláda nahradila dodávky vody vyhlásením nových studní a vybudovaním nových distribučných vodovodov. Ďalšie náhle rozsiahle infraštruktúrne investície musela Ruská vláda vykonať ako odpoveď na energetickú blokádu Krymu, keď elektrické vedenie z Ukrajiny na Krym bolo násilne zničené. Nedostatok elektrickej energie na Kryme si vynútilo vyhlásenie stavu ohrozenia a počas niekoľkých mesiacov polostrov fungoval v núdzovom režime, zatiaľ čo ruské firmy pokladali podmorské elektrické káble cez Kerčský prieliv.

Ďalšie ekonomické škody spôsobila blokáda ruských kamiónov prevážajúcich tovar z a do EÚ začiatkom roku 2016. Túto blokádu organizovali aktivisti avšak oficiálna štátna moc im v tom nebránila. Ruská vláda v reakcii zakázala všetku ukrajinskú kamiónovú prepravu na svojom území a na to následne prijala rovnaký zákaz ukrajinská vláda pre ruský tranzit na svojom území. Po obnovení tranzitnej prepravy cez Ukrajinu Rusko povolilo tranzit ukrajinskej kamiónovej dopravy cez svoje územie, avšak iba za podmienky, že na ruské územie budú vstupovať z Bieloruska. Ukrajina ohlásila svoj úmysel žalovať tieto kroky Ruska na pôde WTO.

Ešte koncom októbra 2015 zakázala ukrajinská vláda všetky priame lety medzi Ukrajinou a Ruskom. Týmto krokom nielen vznikli veľké ekonomické škody pre zainteresované aerolínie (takmer 70 000 cestujúcich mesačne) a ďalšie firmy podieľajúce sa na leteckej doprave, ale výrazne sa skomplikovali aj ďalšie obchodné styky.

Rusko utrpí ekonomické škody aj rozhodnutím Ukrajinskej vlády prestať používať vo svojich jadrových elektrárňach ruské palivo, na ktoré tieto elektrárne boli stavané. Ukrajinská vláda nariadila prejsť na palivo od americkej firmy Westinghouse. Prechod z jednej jadrovej technológie na inú, odlišného typu, nesie so sebou mnoho neznámych a v prípade jadrových elektrární ide o mimoriadne veľké riziká.

Medzinárodne významnou udalosťou bolo odmietnutie Ukrajiny splatiť Rusku dlh vo výške 3 mld. USD, ktorý bol splatný 20. 12. 2015. Podľa pravidiel Medzinárodného menového fondu, fond neposkytuje pôžičky krajinám, ktoré nie sú ochotné splatiť svoje štátne dlhy tretím krajinám. Toto pravidlo bolo zavedené v roku 2001 po štátnom bankrote Argentíny. Napriek tomuto pravidlu MMF ohlásil, že bude Ukrajine aj naďalej požičiavať. Tento krok sa stal precedensom pre celý svet a môže mať nepredvídateľné následky. Rusko krok Ukrajiny odsúdilo a už vo februári 2016 zažalovalo Ukrajinu na Londýnskom súde pre medzinárodnú arbitráž (London Court of International Arbitration).

1.3 Turecko – od spolupráce k nepriateľstvu a späť

Turecko je pre Rusko významným obchodným partnerom a export zemného plynu do Turecka je druhý najvyšší po Nemecku. 24. novembra 2015 zostrelila turecká armáda ruskú bojovú stíhačku na turecko-sýrskych hraniciach. Táto veľmi vážna udalosť prudko zhoršila Rusko-turecké vzťahy a takmer okamžite sa prejavila aj v hospodárskej oblasti. Ruská vláda nariadila

všetkým ruským turistom nachádzajúcim sa v Turecku v tom čase urýchlený návrat do vlasti. Zároveň zakázala akékoľvek charterové lety, a tým efektívne zastavila prúd ruských turistov do Turecka. Pre Turecko je Rusko veľmi významným partnerom. Pre ruských turistov je už niekoľko rokov jednou z hlavných letných dovolenkových destinácií Turecko, keď v roku 2015 ho navštívilo viac ako 3,6 milióna dovolenkárov z Ruska (po Nemecku druhý najväčší segment). Okrem toho ruská vláda zakázala dovoz ovocia, zeleniny, hydiny a soli. Dodávky zemného plynu Rusko neprerušilo. Prerušilo však spoluprácu pri plánovanom novom plynovode Turk Stream z Ruska cez Čierne more do Turecka. Rusko tiež prerušilo ostatné stavebné projekty s Tureckom a zaviedlo obmedzenia pre Turkov pracujúcich pre ruské firmy.

Ekonomické škody, ktoré Turecko začalo pociťovať postupne primalo tureckého prezidenta pristúpiť na ruskú požiadavku, aby sa Turecko oficiálne za zostrelenie ruskej stíhačky ospravedlnilo. Tento krok Turecka podstatne zmiernil napätie medzi krajinami a po neúspešnom pokuse o štátny prevrat v Turecku 15. 7. 2016, keď sa prezident Ruska Vladimir Putin postavil na stranu tureckého prezidenta Recepta Tayyipa Erdogana, došlo k obnoveniu vzťahov. Už začiatkom augusta prišiel turecký prezident na návštevu do Petrohradu, kde obe strany podpísali memorandum o obnove vzťahov a o rozvoji ekonomickej a kultúrnej spolupráce. V septembri 2016 boli obnovené turistické lety do Turecka, znovu bol oživený projekt Turk Stream, obnovená bola aj spolupráca pri budovaní jadrovej elektrárne Akkuyu, ktorú má pomôcť vybudovať Rosatom.

Pre Rusko je obnovenie spolupráce s Tureckom dôležité z ekonomických i politických dôvodov. V ekonomickej oblasti je Turecko druhým najväčším odberateľom ruského zemného plynu a vybudovanie nového plynovodu cez Turecko by poskytlo Rusku novú alternatívnu cestu dodávok plynu do Európy, keďže Gazprom v roku 2019 plánuje ukončiť dodávky cez Ukrajinu. Z geopolitického hľadiska sú dobré vzťahy s Tureckom kľúčové z dôvodu, že Turecko je členská krajina NATO a má na svojom území umiestnené jadrové zbrane USA, ktoré predstavujú pre Rusko hrozbu.

1.4 Významné zahraničné a domáce ekonomické aktivity Ruska

Okrem komplikovaných vzťahov s EÚ, USA, Ukrajinou a Tureckom, Rusko aktívne rozvíja hospodársku spoluprácu s mnohými krajinami vo svete. Medzinárodne veľmi aktívna je štátna korporácia pre rozvoj atómovej energetiky Rosatom. V marci 2016 podpísal Rosatom s ministerstvom energetiky Bolívie kontrakt na výstavbu najväčšieho výskumného nukleárneho centra v Južnej Amerike v bolívijskom meste El Alto. S Jordánskom bola podpísaná dohoda o vypracovaní štúdie o možnosti výstavby prvej jadrovej elektrárni v Jordánsku. V pláne je tiež postaviť 8 jadrových reaktorov v Iráne a zároveň poskytnúť Iránu na túto výstavbu pôžičku 2,2 mld. EUR. Pripravuje sa aj dohoda o výstavbe jadrových blokov v Saudskej Arábii.

Mimoriadne dôležitými aktivitami Ruska je snaha o vybudovanie nových plynovodov – plynovodu Nord Stream 2, ktorý má kopírovať trasu úspešného plynovodu Nord Stream; a plynovodu Turk Stream, ktorý má byť alternatívou plynovodu South Stream, ktorý mal viesť cez Bulharsko avšak jeho výstavbu zablokovala EÚ. Plynovod Nord Stream 2 je snahou Ruska

obísť Ukrajinu a ukončiť tranzit cez túto krajinu. Nord Stream 2 by viedol po morskom dne Baltického mora z Ruska priamo do Nemecka. Proti výstavbe tohto plynovodu aktívne vystupujú klasické tranzitné krajiny Poľsko a Slovensko, ktorých tranzitná infraštruktúra po dobudovaní Nord Stream 2 stratí svoje využitie a krajiny prídu o milióny na tranzitných poplatkoch. Dobudovanie Turk Streamu po dne Čierneho mora z Ruska do európskej časti Turecka má zabezpečiť dodávky zemného plynu pre juhovýchodné štáty Európy. Oba tieto projekty sú vo fáze príprav a ich dobudovanie bude znamenať zásadnú zmenu geopolitických pomerov v Európe.

Ruská vláda investuje do rozvoja železničnej infraštruktúry, predovšetkým vysokorýchlostných železníc a v tomto smere výrazne spolupracuje s Čínou, ktorá je v tejto oblasti svetovým lídrom. Čína poskytne Rusku úver 6,2 mld. USD na vybudovanie vysokorýchlostnej trate z Moskvy do Kazane. Ďalšími trasami, na ktorých sa bude Čína podieľať je trasa medzi mestami Samara a Togliatti a trasa medzi hlavnými mestami na Urale medzi Čelabinskom a Jekaterinburgom. Asi najambicióznejším projektom je spojenie Moskvy s Pekingom, ktoré by skrátilo dĺžku cesty zo súčasných šesť dní na dva. Náklady na túto viac ako 7 000 km dlhú trať, ktorá by viedla cez Kazachstan, sú odhadované na 230 mld. USD.

Už prebiehajúcim veľkým infraštruktúrnym projektom je dobudovanie mostu cez Kerčský prieliv, ktorý bude spájať Krym s Krasnodarským regiónom Ruskej federácie. Projekt má mimoriadny význam pre rozvoj Krymu, keďže polostrov nemá priame pozemné spojenie so zvyškom Ruskej federácie. Most má byť hotový do konca roku 2018 a plánované náklady na výstavbu sú takmer 3,6 mld. USD (228,3 mld. RUB) Vďaka náročným prírodným podmienkam je výstavba mosta považovaná za najnáročnejší infraštruktúrny projekt v Rusku za posledné desaťročia. Jeho dĺžka bude 19 km a bude slúžiť pre automobilovú a aj železničnú dopravu. Pre svoj význam bola jeho výstavba označená národnou prioritou (USA uvalili na firmy budujúce Kerčský most sankcie). Nadväzujúcim projektom je vybudovanie diaľnice, ktorá bude spájať Kerčský most s mestami Simferopol' až po Sevastopol' v dĺžke viac ako 300 km.

Rusko tiež pokračuje v dobudovaní nového kozmodrómu Vostočnyj, ktorý sa má perspektívne stať hlavnou základňou pre ruské vesmírne lety a nahradiť tak kozmodróm Bajkonur v Kazachstane. Prvý úspešný štart z kozmodrómu Vostočnyj sa uskutočnil 28. apríla 2016 a bol to štart rakety Sojuz 2.1a. Kozmodróm sa nachádza v Amurskej oblasti na Ďalekom východe Ruska. Jeho prevádzka má priniesť do regiónu desiatky tisíc pracovných miest a celkovo oživiť ekonomiku regiónu.

V júni 2016 ruská vláda oznámila podporu pri presadzovaní sa na trhu výrobcovi nového osobného dopravného lietadla Irkut MC-21 na krátke a stredné trasy, ktoré má byť priamou konkurenciou Airbusu a Boeingu. Ruská vláda aktívne podporuje letecký priemysel vo vývoji nových civilných lietadiel, aby krajina posilnila svoje pozície v medzinárodnej konkurencii.

Ruské poľnohospodárstvo zaznamenalo v rokoch 2015 a 2016 výrazné zmeny a to hlavne z dôvodu zákazu Ruska na dovoz potravín z krajín, ktoré uvalili na Rusko sankcie. Domáci výrobcovia takto získali jedinečnú príležitosť posilniť svoju pozíciu na domácom trhu. V roku 2016 malo Rusko rekordnú úrodu obilia (109,3 mil. t) a stalo sa svetovým lídrom v pestovaní pšenice (63,3 mil. t) a najväčším exportérom. Ministerstvo poľnohospodárstva plánuje do 10

rokov dosahovať ročný výnos obilia 120 až 130 mil. ton. Export poľnohospodárskych plodín dosiahol vďaka rekordnej úrode a slabému rubľu rekord a prvý krát príjmy z exportu poľnohospodárskych plodín presiahli príjmy z exportu zbraní. Ruské poľnohospodárstvo však stále zaostáva vo výrobe mlieka a syrových výrobkov, a to predovšetkým technologicky. Rusko v roku 2016 zakázalo dovoz, pestovanie a používanie geneticky modifikovaných organizmov a to rastlín aj zvierat. Tento krok je všeobecne vnímaný ako veľmi pozitívny, ktorý prispeje k posilneniu ruského poľnohospodárstva na medzinárodných trhoch.

Ruská vláda naďalej investuje veľké prostriedky do budovania arktickej severnej námornej cesty, ktorá sa vďaka globálnemu otepľovaniu stáva čím ďalej tým viac možnou a Rusko na tom intenzívne pracuje. V oblastiach, kde ustupuje ľad podniká ropné prieskumy a uskutočňuje ťažbu, buduje stále výskumné a vojenské základne. Rusko aktívne pozvalo Čínu, aby participovala na arktických projektoch vrátane ťažby zemného plynu. Rovnako Čína považuje Rusko za mimoriadne dôležitú krajinu pri budovaní novej hodvábnej cesty.

1.5 Príprava zásadnej zmeny filozofie rozvoja ruskej ekonomickej

Mimoriadne turbolentný vývoj v medzinárodných vzťahoch, sankcie voči Rusku, nízke ceny hlavných vývozných komodít mali silný dopad na ruskú ekonomiku. Po viac ako dvoch rokoch zhoršujúcej sa ekonomickej situácii v krajine, objavujú sa signály, že sa pripravuje zmena ekonomickej rozvojovej politiky. Ruská ekonomika pod vplyvom sankcií, nízkej ceny ropy na svetových trhoch a geopolitickými zmenami veľmi utrpela. Otvorené nepriateľstvo západu k Rusku, ktoré už dva roky výrazne dominuje západnej politike a západným médiám, dramaticky zmenilo vzťah Ruska k USA a EÚ. Dlhoročná orientácia ekonomickej politiky na západ končí a vidieť jednoznačné aktivity smerujúce k posunu orientácie zahraničnej ekonomickej aktivity na Strednú a Východnú Áziu.

Objavujú sa aj signály, že dochádza aj k zmenám v doterajšej orientácii vlády na neoliberálnu ekonomickú politiku. V júni 2016 poveril prezident Vladimir Putin skupinu ekonómov z tzv. Stolypinského klubu vypracovaním alternatívneho modelu ekonomického rozvoja krajiny, ktorý má byť predložený Ekonomickej rade prezidenta v štvrtom kvartáli 2016. Má ísť o úplne odlišný model ako je súčasná neoliberálna ekonomická politika, ktorú reprezentuje bývalý dlhoročný minister financií z rokov 2000 až 2011 Alexei Kudrin. Ten bol pokračovateľom politiky, ktorú zaviedol ešte bývalý prezident Boris Jeľcin v 90-tych rokoch. Hlavnými prioritami tejto politiky sú slobodný trh a znižovanie úlohy štátu v národnom hospodárstve, rozsiahla privatizácia, súkromné investície, úloha štátu je len v udržiavaní makroekonomickej stability, nízkej inflácie, nízkeho deficitu štátneho rozpočtu.

Nová stratégia ekonomického rastu od ekonómov Stolypinského klubu má byť postavená na odlišnej ideológii. Cieľom je nastaviť takú ekonomickú politiku, ktorá prinesie stabilný ekonomický rast a posilní imunitu krajiny pred externými šokmi a zahraničnými vplyvmi. Nástrojmi majú byť štátne investície do infraštruktúry, postupným viazaním rubľa na zlato, vrátením menovej politiky a tvorby peňazí pod štátnu kontrolu, nalievanie peňazí do ekonomiky prostredníctvom štátneho rozpočtu, ciele investície, rozvoj Euroázijskej únie. Stratégia vytvorenia silnej národnej a sebestačnej ekonomiky má byť inšpirovaná

ekonomickým zázrakom Nemecka po roku 1871, ktorý zaostalú krajinu v priebehu troch dekád priviedol medzi najrozvinutejšie ekonomiky Európy. Vzhľadom na veľkosť a bohatosť krajiny má určite takáto stratégia šancu na úspech. Ako však bude táto nová stratégia budovania národného hospodárstva Ruska vyzerať a do akej miery bude implementovaná, to bude možné posúdiť až neskôr.

2 Literatúra

Frankfurter Allgemeine Zeitung. 2016. Politiker fordern Waffen für die Ukraine. [Citované 12.9.2016]. <<http://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/europa/krieg-im-donbass-politiker-fordern-waffen-fuer-die-ukraine-14386587.html>>.

Globalresearch. 2016. Global Geopolitics: EU Economic Sanctions against Russia “Might Remain in Place Indefinitely”. [Citované 12.9.2016]. <<http://www.globalresearch.ca/global-geopolitics-eu-economic-sanctions-against-russia-might-remain-in-place-indefinitely/5542951>>.

European Council. EU restrictive measures in response to the crisis in Ukraine. [Citované 12.9.2016]. <<http://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/ukraine-crisis/>>.

European Union. EU sanctions against Russia over Ukraine crisis. [Citované 12.9.2016]. <http://europa.eu/newsroom/highlights/special-coverage/eu_sanctions_en?page=1>.

Gazprom. 2015. Gazprom, BASF, E.ON, ENGIE, OMV and Shell sign Shareholders Agreement on Nord Stream 2 project. [Citované 12.9.2016]. <<http://www.gazprom.com/press/news/2015/september/article245837/>>.

Gazprom Export. Gas supplies to Europe. [Citované 12.9.2016]. <<http://www.gazpromexport.ru/en/statistics/>>.

Hudson, M. 2015. IMF forgives Ukraine's Debt to Russia. [Citované 12.9.2016]. <<http://michael-hudson.com/2015/12/the-imf-forgives-ukraines-loan-to-russia/>>.

Independent. 2015. Direct flights between Russia and Ukraine banned. [Citované 12.9.2016]. <<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/direct-flights-between-russia-and-ukraine-banned-a6707071.html>>.

Korespondent. 2016. В России живут и работают миллионы украинцев. [Citované 12.9.2016]. <<http://korrespondent.net/ukraine/3649630-v-rossyy-zhyvut-y-rabotait-mylllyony-ukrayntsev>>.

Космодром "Восточный". 2016. Первый пуск ракеты «Союз-2.1а» с космодрома "Восточный". [Citované 12.9.2016]. <<http://vostokdrom.ru/content/pervyy-pusk-rakety-soyuz-21a-s-kosmodroma-vostochnyy>>.

Kremlin. 2015. Russia's National Security Strategy approved. [Citované 12.9.2016]. <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/51129>>.

NATO. 2016. Warsaw Summit Communiqué. [Citované 12.9.2016].
<http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133169.htm>.

NordStream 2. <<https://www.nord-stream2.com/>>.

RIA NOVOSTI. 2016. Хроника введения санкций против России и ответных мер. [Citované 12.9.2016]. <<https://ria.ru/infografika/20160306/1384325331.html>>.

Rosatom. <<http://www.rosatom.cz/cz>>.

Stolypinsky Club. 2016. Путин поручил разработать альтернативу концепции Алексея Кудрина. [Citované 12.9.2016]. <<http://stolypinsky.club/2016/07/25/putin-poruchil-razrabotat-alternativu-kontseptsii-alekseya-kudrina/>>.

TASS. 2014. Ukraine halts canal water supply to Crimea. [Citované 12.9.2016].
<<http://tass.ru/en/world/729666>>.

The Nation. 2016. Stephen Cohen - Beyond Cold War to Mobilization for War Against Russia?. [Citované 12.9.2016]. <<https://www.thenation.com/article/beyond-cold-war-to-mobilization-for-war-against-russia/>>.

The Telegraph. 2016. Crimea faces months without power rather than be defined as part of Ukraine. [Citované 12.9.2016].
<<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/12077725/Crimea-faces-months-without-power-rather-than-be-defined-as-part-of-Ukraine.html>>.

The Wall Street Journal. 2016. Ukraine Demonstrators Attack Russian Banks in Kiev. [Citované 12.9.2016]. <<http://www.wsj.com/articles/kyiv-demonstrators-attack-russian-banks-1455977173>>.

TurkStream. <<http://turkstream.info/>>.

U.S. Department of State. Ukraine and Russia Sanctions. [Citované 12.9.2016].
<<http://www.state.gov/e/eb/tfs/spi/ukrainerrussia/>>.

U.S. Department of the Treasury. Ukraine-/Russia-related Sanctions. [Citované 12.9.2016].
<<https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Programs/Pages/ukraine.aspx>>.